

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU GÖÇ VE UYUM ALT KOMİSYONU TUTANAKLARI

28 Mart 2018 Çarşamba

28 Mart 2018 Çarşamba
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 11.55
BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)

BAŞKAN – Sayın Komisyon üyeleri, sayın misafirlerimiz; Göç ve Uyum Komisyonu toplantısına hoş geldiniz. Komisyonumuz daha önce “Mülteci Hakları Alt Komisyonu” ismiyle çalışıyordu. Bu isim –biliyorsunuz- üst komisyonumuzun onayıyla Meclisimizin üçüncü yasama yılında değiştirildi, artık Komisyonumuzun ismi “Göç ve Uyum”

Geçen hafta göçmenlerin iş gücü piyasasına erişimiyle ilgili konularda bilgi edinmiştik. Bu hafta ise misafirlerimiz Avrupa Birliğinden, ECHO ve Avrupa Birliği Delegasyonu bugün burada. 18 mart mutabakatı sonrasında biliyorsunuz bir külfet paylaşımı söz konusu olacaktı Avrupa Birliğiyle. Bu kapsamda Avrupa Birliği 2017 yılı sonuna kadar 3 milyar, daha sonrası için de 3 milyar euro gibi bir destekten insani kaynağın Türkiye’ye aktarılması konusunda mutabakata varılmıştı. Bunun bir kısmı geldi. Ne kadarının geldiği ne kadarının gelmediği, hangi noktalarda kullanıldığı, hangi projelerin önceliklendirildiği, bundan sonraki süreci nasıl olacak? Bu anlamda bugün konuklarımızdan, misafirlerimizden bilgi alacağız.

Ondan önce şunu ifade edeyim: Geçen hafta çokça kamuoyunda Suriyelilere bedava telefon verildiği, Suriyelilere kontör dağıtıldığıyla ilgili haberler çıktı. Bu konuda Komisyon Başkanı olarak Göç İdaresinden bilgi aldım. Tabii, bu haber yanlış bir haberd, yanlış bir haberd. İşin doğrusu şuydu: Suriyelilere kontör verildiği, telefon verildiği herhangi bir konu ortada yok. Yalnızca geri gönderme merkezlerinde kalan düzensiz göçmenler, geri gönderme merkezlerinde idari gözetim altında tutulurken haberleşmelerini sağlamak üzere bir haberleşme hizmeti alınmış. İhaleyle Göç İdaresi Genel Müdürlüğü bir haberleşme hizmet alıyor. Geri gönderme merkezlerinde kalan düzensiz göçmenlerin yakınları ve ülkeleriyle veya kendi konsolosluğuyla, büyükelçiliğiyle haberleşmesi için bu kontörler veya bu alım kullanılacak.

Biliyorsunuz Türkiye geçiş noktasında. 170 binden fazla düzensiz göçmen geçen yıl yakalandı ve bunlar önce idari gözetim altında tutuluyor, daha sonra -eğer sınır dışı gerekiyorsa- sınır dışı işlemleri gerçekleştiriliyor. Biz de Komisyon olarak geri gönderme merkezlerini geçen dönemde ziyaret etmiştik. Geri gönderme merkezlerinde kalan sığınmacılar, düzensiz göçmenler bazen üzerlerinde hiç parası olmayan, ekonomik olarak çok zayıf insanlar olabiliyor. Bu insanların avukatlarıyla görüşmesi, yakınlarıyla görüşmesi, kendi ülkeleriyle görüşmesi için haberleşmeye ve iletişime ihtiyaçları var. Bugüne kadar bu ihtiyaç, sahada polis memurlarının veya göç uzmanlarının telefonlarıyla sağlanmış, onların insani duyguları ön plana çıkartılmış, kendi kontörlerini, kendi telefonlarını kullanmalarına izin vermişler ve böyle sağlanmış. Ama devlet olmanın gereği sistematik olarak bu sorunun çözülmesi gerekiyor. İletişim bir insan hakkı. Dolayısıyla, Göç İdaresi bu anlamda bir hizmet satın almış. Yapılan tamamen bu. Geri gönderme merkezlerindeki insanlar çok uzun süre bu merkezlerde kalabiliyor. Bunun sebepleri arasında birisi, bazı ülkeler bu kişileri kabul etmeyebiliyor. Diyor ki: “Böyle bir vatandaşımız yok.” Bunun örnekleri var. Bir yıl geri gönderme merkezlerinde tutulan insanlar var. Bazen de geri gönderme merkezinde kalan düzensiz göçmenler kendi ülkelerine dönmek istemiyorlar. Kendi ülkelerine dönmek istemedikleri için evrak vermiyorlar, kendi ülkeleriyle ilgili bağlantıları söylemiyorlar ve orada kalıyorlar. Bu uzun süreç içerisinde iletişimlerinin sağlanması amacıyla bence

Türkiye, İçişleri Bakanlığımız, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü insan hakkı olan iletişimin sağlanabilmesi için böyle bir ihale yapmış. Bu ihaleyi de Avrupa fonlarından karşılamışlar. Bize böyle bir bilgi geldi, kamuoyunda bu şekilde bir yanlış bilgilendirme vardı. Ben onu düzeltmek istedim.

İkinci olarak da Yunanistan'la ilgili haberler çıktı. Biliyorsunuz, bizim kadar Yunanistan da külfet çekiyor, yük çekiyor bu göç hareketlerinden. Midilli Adası'nda Moria kampında 10 bine yakın göçmen, sığınmacı bekliyor ve zor şartlarda bekliyor. Kış dönemini yazlık çadırlarda geçirmişler. Ortalama 100 göçmene bir tuvalet veya bir banyo düşüyor. O kadar sağlıksız şartlarda bunlar orada kalıyorlar. Bir an önce bunların tabii ki Avrupa'ya geçişlerinin sağlanmasının, uluslararası koruma başvurularının hızlandırılmasının mülteci hakları, sığınmacı hakları, insan hakları açısından önemli olduğunu düşünüyoruz. O insanların, o çocukların, orada bulunan hakikaten dezavantajı kişilerin, grupların orada kalmasını, âdeta kapalı bir hapiste kalmasını insan hakları açısından uygun olmayan durum olarak değerlendiriyorum.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, öncelikle heyetimizi tanıyalım, ardından da heyetimizin sunumunu dinleyelim, daha sona sorularımız varsa sorularımızı soracağız.

Buyurun.

(Katılımcılar kendilerini tanıttı)

ECHO PROGRAM YÖNETİCİSİ İLHAN GÜVEL – Sayın Başkanım, sayın vekillerim; sunuma başlıyorum izninizle.

ECHO adına -kısaca ECHO olarak geçecek bazen, kusuruma bakmayın çünkü ECHO dediğim anda insani yardım operasyonlarından bahsediyor olacağım- özellikle Avrupa Komisyonunun Sivil Koruma ve İnsani Yardım Genel Müdürlüğünün temsilcisi olarak burada bulunuyoruz. Sunumumuz aslında iki taraflı olacak, bir tarafını ECHO olarak biz temsil edeceğiz, diğer tarafı olan insani yardım dışında bulunan yardımları arkadaşlarımız sunacaklar. Lütfen sunum esnasında bazen bizim sıkça alıştığımız dili kullanırsam beni affedin, affınıza iltimas ediyorum çünkü bazen İngilizce terimleri fazla kullanıyoruz. Herhangi bir yanlış anlaşılma veya biraz anlaşılmayan bir konu varsa lütfen direkt müdahale edin.

BAŞKAN – Sorarız, rahat olun.

Toplantımız interaktif olacak zaten.

ECHO PROGRAM YÖNETİCİSİ İLHAN GÜVEL – Sağ olun, teşekkür ederim.

İlk başta sunum esnasında ben birkaç konuya değiniyor olacağım. EC ECHO, insani yardım birimi olarak dünya genelinde yapmış olduğumuz çalışmalardan bahsedeceğiz, aynı zamanda da Türkiye'deki insani yardım durumunu ele alacağız. Sonra spesifik olarak bizim Avrupa Komisyonunun insani yardım birimi olarak Türkiye'deki stratejik konseptimizi ele alacağız. Daha sonra Avrupa Birliği-Türkiye anlaşması çerçevesinde mali imkân olarak adlandırdığımız Avrupa Birliğinin desteklediği fondan bahsedeceğiz. Daha sonra, ECHO'nun Türkiye'deki özellikle spesifik fonladığı programlardan bahsedeceğiz, varmış olduğumuz ilk sonuçlar ve son olarak da geleceğe yönelik adımlar ele alınacak.

Yani genel olarak dünya çapında ECHO nedir? Az önce dediğim gibi, sivil koruma ve insani yardım birimi olarak dünya genelinde özellikle bu iki alanda çalışıyoruz. Bu çalışmamızda aslında, özellikle insan kaynaklı olan afetlerden ve doğal afetlerden dolayı insanların karşı karşıya kaldıkları zorlukları aşması için yardımda bulunuyoruz insani yardım çatısı altında. Bizim ana merkezimiz Brüksel'de bulunmakta ve aynı zamanda da dünyanın farklı ülkelerinde farklı ofislerimiz bulunmaktadır. Bölgesel ofislerimiz var ve aynı zamanda da yerel ofislerimiz bulunmakta. Türkiye'ye gelecek olursak, sunumda yok ama Türkiye'deki merkez ofisimiz Ankara'da ve aynı zamanda da iki tane küçük ofisimiz var, bir tanesi Gaziantep'te, diğeri İstanbul'da.

Dediğim gibi, insani yardım birimi olarak Avrupa Komisyonunun bir parçası olarak hareket ediyoruz ama insani prensipler çerçevesinde hareket ediyoruz; özellikle bunun altını çizmek istiyorum. İnsani prensipler dediğimizde, insanlık, bağımsızlık, tarafsızlık ve yansızlıktan bahsediyoruz. Bu prensipler çerçevesinde ECHO dünya genelinde çalışmakta. Tabii, ECHO insani yardım birimi olarak direkt uygulamaya geçmiyoruz, direkt program yürütmüyoruz, biz fon aktarıyoruz ilgili ortaklara. Aslında Birleşmiş Milletler ve uluslararası STK'lar, Avrupa Komisyonu tarafından akreditasyonu sağlanan kuruluşlar tarafından yürütülüyor bu programlar, biz o kuruluşlara fon aktarıyoruz. Dünya geneline gelecek olursak, mesela 2017'deki bütçeyi göz önünde bulunduracak olursak dünya genelinde 2017'de 1,8 milyar eurodan bahsediyoruz insani yardım biriminin bütçesi olarak.

Türkiye'deki insani yardım operasyonlarından genel olarak bahsedecek olursak, tabii herkesin malumu olduğu üzere, Türkiye'deki insani yardım çalışmaları Hükümet tarafından yönlendiriliyor ve liderlik yapılıyor aslında, en büyük aktör Türk Hükümetidir ve aynı zamanda da diğer insani yardım kuruluşları da, halk olsun veya diğer kuruluşlar olsun, yardımseverler olsun Türkiye'deki herkes aslında bu insani yardım çalışmalarına destek sağlamaktadır.

İlk aşamada aslında “insani yardım” dediğimiz anda biliyoruz ki farklı bir durumdan bahsediyorduk. İlk başlarda acil müdahale durumu söz konusuydu. Şu an sizin raporunuzu da aslında inceleme şansımız oldu, raporunuzda dile getirdiğiniz gibi evet, şimdi daha uzun vadeli çalışmalardan bahsediyor olacağız çünkü aşama artık farklı bir aşamadır. Tabii, Hükümetin planlarını göz önünde bulunduracak olursak, özellikle bu planların buradaki mültecilerin ve sığınmacıların zaten Türkiye’de var olan sosyal hizmetler ve sosyal destek programları ve aynı zamanda da yasal istihdama entegre edilmesi veya bir şekilde uyum sağlamasını hedeflediğini görüyoruz, biz bunu da destekliyoruz. Tabii, bu aşamada ben bunu da belirtmek istiyorum, gerçekten Türkiye’deki Hükümet olsun veya bütün halk ve sivil toplum kuruluşları olsun gerçekten olağanüstü bir çaba sarf etmiştir, kamp içinde olsun, kamp dışında olsun olağanüstü bir çaba sarf edilmektedir. Ama buna rağmen aslında özellikle kamp dışında bulunan sığınmacıların büyük zorluklarla karşı karşıya kaldığını hâlâ görüyoruz. Bunu aslında çözmek için, gerçekten etkili bir çözüm bulabilmek için yakın bir koordinasyon kurulması gerektiğini de görüyoruz.

Kısaca, şunu belirtmek istiyorum: ECHO olarak, insani yardım birimi olarak burada Türkiye’deki stratejik konseptimiz aslında şu sağ tarafınızda görmüş olduğunuz grafikte özetlenebilir. Gri bölgede gördüğünüz bölge devlet tarafından, farklı sivil toplum kuruluşları tarafından, Türk sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanan hizmetlerden bahsediyoruz. Farklı hizmetler var. Üç ayrı temaya bölecek olursak temel ihtiyaçlardan bahsediyoruz, sonrası sağlık ve eğitim. Aslında, bizim yapmak istediğimiz, zaten bu hizmetler sağlanıyor, bu hizmetler zaten veriliyor ama ek olarak esas hedefimiz, bu hizmetlere tamamlayıcı bir faktör ve destekleyici bir faktör eklemek. Onun için, bizim de word’de görüldüğü gibi aslında farklı temalara, insanların bu hizmetlere erişiminin kolaylaştırılması ve bu hizmetlere daha da fazla -özellikle sığınmacılardan bahsediyoruz burada, yabancı, Türk vatandaşı olmayan insanlardan bahsediyoruz- erişimin kolaylaştırılmasını sağlıyoruz ve bu şekilde aslında üç yıl önce ilk bu işe başladığımızda ana hedef olarak 1,2 milyon insanın korunmasını hedefledik. Bu “korunma” dediğimiz kavram aslında biraz geniş bir kavram çünkü “korunma” dediğimiz aslında dediğimiz gibi bu insanların birinci basamakta yasal haklarına erişimi söz konusu, o aşamada dediğim gibi böyle bir koruma alanında çalışmalarımız söz konusu, aynı zamanda da temel ihtiyaçların karşılanması gerekiyor, yine onunla ilgili çalışmalarımız var ve tabii devletin sağlamış olduğu sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim noktasında -dediğim gibi- esas hedefimiz. Aslında bu aşamada ben şunu söyleyebilirim: Az sonra gelecek sunumda da göreceksiniz, aslında bu hedefi bu aşamada aşmış bulunmaktayız.

Sayın Vekilimiz Atay Bey’in de az önce bahsettiği gibi, Avrupa Birliği’nin Türkiye’de desteklemiş olduğu mali imkândan bahsedildi. Aslında 18 Martta sizin de bildiğiniz gibi bir anlaşma imzalandı Avrupa Birliğiyle beraber Türk devletiyle. Bu anlaşma çerçevesinde aslında göç akımının kontrol altına

alınması hedeflenmekte olup ve aynı zamanda da Türkiye’de bulunan mültecilerin desteklenmesi, Türk Hükümetinin insani yardım ve insani yardım dışında bulunan yardımların desteklenmesi hedeflenmektedir çünkü bildiğiniz gibi 3,7 milyon insandan bahsediyoruz ve dediğim gibi, özellikle İngilizcesi “facility” olarak geçiyor, Türkçe çevirisi aslında “mali imkân” olarak geçiyor. Mali imkân, dediğim gibi, hem Türkiye’ye gelen mültecilerin desteklenmesi ve aynı zamanda da Türkiye’de bulunan Türk toplumunun desteklenmesi söz konusu çünkü tabii en büyük baskıyla, en büyük -baskı demeyeyim de- yükü aslında yerel halk karşı karşıya kalmaktadır.

Rakamlara girecek olursak aslında birinci mali imkândan bahsediyoruz, 3 milyar eurodan bahsediyoruz bu aşamada, ikinci 3 milyar eurodan bahsetmiyorum, birinci 3 milyar eurodan bahsediyorum. Grafikte görüldüğü gibi, aslında detaylara girecek olursak bu 3 milyar euronun 2 milyar eurosu Avrupa Birliğine üye olan ülkelerden geliyor, 1 milyar eurosu komisyon bütçesinden geliyor; toplamda 3 milyar euro. Burada kırmızı daireyle çizdiğimiz alan aslında bizim ECHO “insani yardım” dediğimiz alandır. ECHO olarak bize tahsis edilen rakam 1,4 milyar eurodur. Bunun 600 milyon eurosu aslında 2016 için ve 800 milyon eurosu 2017 yılı içindi. Ben aslında tam olarak bu kısımdan bahsediyor olacağım çünkü ek olarak biz bundan sorumluyuz. Arkadaşlara diğer 1,6 milyar euroyu bırakacağım çünkü onlardan soruluyor, onlar daha fazla size detay verebilir bu konuda.

Ama kısaca özetlemek gerekirse ana temalar... Bizim yine 3 milyar eurodan bahsediyoruz, ECHO’nun insani yardım kısmı 1,4 milyar euro. Dört farklı tema üzerinden çalışıyoruz. Birincisi temel ihtiyaçlar ve -burada tabii hemen Kızılay kartı görebilirsiniz- sağlık, eğitim ve aynı zamanda da koruma dediğimiz alanda çalışıyoruz. Detaylı bir şekilde bunlara gireceğim, sadece özet olarak bunları sizinle paylaşmak istedim çünkü mesela ECHO’nun programlarından bahsedecek olursak burada, Türkiye’de koruma alanında tabii biz özellikle buradaki mültecilerin, sığınmacıların kayıt altına alınmasını destekliyoruz. Özellikle veri güncelleme çalışması, Göç İdaresiyle beraber yürütmüş olduğumuz veri güncelleme çalışması söz konusu. Aynı zamanda da hane ziyaretleri yapılıyor, vaka yönetimi farklı kuruluşlar tarafından yapılıyor. Yani bunu diğer bir şekilde toplayacak olursak “koruma” dediğimiz alanda aslında insanların bir şekilde legal anlamda, yasal anlamda haklarına erişimi ve kayıtlı ve yasal bir statüye sahip olmalarını sağlıyoruz veya sağlamayı hedefliyoruz.

“Temel ihtiyaçlar” dediğimizde de hemen direkt ilk başa gelen tabii ESSN-SUY Programı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kızılay ve Dünya Gıda Programı’yla yürütmüş olduğumuz program. Yine detayları paylaşacağım sizinle.

Eğitim konusuna gelince de şartlı nakit transferleri destekleniyor, kısaca ŞNT. Aynı Türkiye’deki Türk vatandaşlarına yönelik yapılan programın bir kopyası gibi görebiliriz aslında bu programı. Yine sığınmacı çocukların, mülteci çocukların eğitime kazandırılması hedefleniyor, aileler bu şekilde destekleniyor ve aynı zamanda da “non formal” dediğimiz yaygın eğitim çalışmaları da destekleniyor Milli Eğitim Bakanlığının.

Sağlık alanına gelecek olursak aslında sağlık alanında şu an bu aşamada daha çok ruh sağlığı ve psikososyal destek çalışmaları üzerinde odaklanıyor aynı zamanda da. Yani boşluk olarak tespit edilen, Sağlık Bakanlığıyla yapmış olduğumuz çalışmalar çerçevesinde boşluk olarak ve daha az kapsamı altında olan bölgelerde çalışıyoruz. Dediğim gibi, ruh sağlığı, ameliyat sonrası bakım çalışmaları, rehabilitasyon merkezleri ve aynı zamanda da üreme ve cinsel sağlık çalışmalarında bulunuyoruz.

Şimdi, bütün bunlar güzel. Aslında, evet, diyebilirsiniz ki: “Ya, bunlar teorik olarak gerçekten iyi şeyler ama aslında şu ana kadar, üç yıl sonra burada, Türkiye’de varmış olduğumuz ilk neticeler veya ilk sonuçlar nedir?” diye sorabilirsiniz. Koruma alanında az önce veri güncelleme çalışmasından bahsetmişim. Veri güncelleme çalışması yine Göç İdaresi ve Birleşmiş Milletler Yüksek Mülteciler Komiserliği üzerinden yürütülen bir program. Şu aşamada 1 milyon sığınmacıdan fazlasının verisi

güncellenmiş durumda, çalışmalar ilerliyor, 2018’de tamamlanması bekleniyor. Ama aynı zamanda da şurada bunun özellikle altını çizmek istiyorum aslında çünkü insanların veya sığınmacıların, hassas durumda olan insanların hizmetlere erişimi otomatik olarak kayıt sistemine bağlıdır, insanların hizmetlere erişmesi için aslında kayıtlı olmaları gerekiyor. Bu aşamada veri güncelleme ve aynı zamanda da kayıt işlemleri gerçekten en büyük engel ve zorluk bu insanlar için.

İkinci modül, kullandığımız modül, yine hane ziyaretleri, insanları bilgilendirmek, koruma alanında izleme ve aynı zamanda da müdafaa ve savunma çalışmaları. Bu çalışmalar aslında yine UNHCR üzerinden, Birleşmiş Milletler Yüksek Mülteciler Komiserliği üzerinden yapılıyor ve aynı zamanda da farklı sivil toplum kuruluşları, IFRC olsun veya Kızılay olsun farklı kuruluşlar üzerinden yapılıyor ama maalesef, bu çalışmaların bir sıkıntısı var, sadece belirli bölgelerde ve küçük çaplı çalışmalar oluyor. Aynı zamanda da son olarak 2018’de başlatmış olduğumuz bir çalışma var. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla yürütmüş olduğumuz bir pilot uygulamadan bahsediyoruz. Bildiğiniz gibi, Türk vatandaşlarına yönelik bir ASDEP çalışması var, hane ziyaretleri yapılıyor bu ekip tarafın. Yine aynı şekilde Bakanlığın Türk vatandaşları için kurmuş olduğu sistemin bir kopyasını da mülteciler için yapıyoruz ve bir şekilde bir pilot uygulamayı 2018’de başlatmış bulunuyoruz.

Temel ihtiyaçlardan bahsederken hepimiz aslında Kızılay Kart’ı biliyoruz. Bu Kızılay Kart aslında yine Avrupa Komisyonu İnsani Yardım Birimi tarafından fonlanıyor. Önümüzdeki grafikte rakamları görebilirsiniz. Bu aşamada grafikte aslında 1,1 milyon insandan bahsediliyor. Aslında, bu, aralık ayında olan rakamlar. Son rakamlara göre, 1,2 milyon insana ulaşıldı şubat ayı itibarıyla.

BAŞKAN – Sosyal uyumda.

ECHO PROGRAM YÖNETİCİSİ İLHAN GÜVEL - Sosyal uyumda, Sosyal Uyum Programı’nda ve aslında program çerçevesinde sadece Suriyeliler desteklenmiyor; grafikte görüldüğü gibi, 68 farklı ülkeden gelen sığınmacı ve mülteci destekleniyor. Mağduriyet kriterleri söz konusu, dediğim gibi, aylık ödemeler söz konusu. Bu aşamada bu program başarılı bir şekilde yine Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Türk Kızılayı ve Dünya Gıda Programı tarafından yürütülen bir programdır.

Üçüncü çalışmamızda eğitim konusunda da ŞNT’den bahsettim. Aslında ben bu veriyi güncelledim ama maalesef burada görünmüyor, eski sunum kaldı. Bu program çerçevesinde, aslında ŞNT çerçevesinde yine okula giden çocuklar destekleniyor, aileler destekleniyor; okula devamlılık şartıyla aileler iki ayda bir para desteği alıyor. Bu rakamlarda aslında yine aralık ayında 188 bin kişiye ulaştığımızı görebilirsiniz ama ben sizinle yine paylaşacağım bu rakamı: Mart ayında 320 bine ulaştı bu rakam, mart ayı itibarıyla 320 bin kişi bu programdan, ŞNT programından faydalanmış bulunmaktadır.

Eğitim alanında da sadece aslında para yardımı değil, yine az önce bahsettiğim gibi, toplamda 6 binden fazla çocuk yine okul transferinden yararlanıyor bizim fonlarla ve aynı zamanda da yaygın eğitim destekleniyor, bu eğitim çerçevesinde hemen hemen 3.500 çocuk faydalaniyor bu yardımlardan ve yine tecrübe amaçlı, deneme amaçlı bir program başlattık son olarak, özellikle yaygın eğitimle ilgili çünkü -biliyorsunuz- okul dışı kalan çocukların sayısı yüksek ve aslında Millî Eğitim Bakanlığının hedefi bu sayının azaltılması, sıfıra indirilmesi. Biz de bunu desteklemek amacıyla -UNICEF üzerinden yürüttüğümüz bir program- özellikle yine bu çocukların bir an önce yaygın öğretime kazandırılıp daha doğrusu bir şekilde tekrar okullara dönmesi çabasında bulunmaktayız.

Ve dördüncü aşamada da son olarak sağlık alanında temel sağlık muayeneleri yapılıyor; 300 binden fazla muayeneden bahsediyoruz, aynı zamanda da doğum öncesi 14 bin, hemen hemen 15 bin muayeneden bahsediyoruz burada, desteklenmiş olmakta. Yine ruh sağlığı dedik az önce, ruh sağlığı ve psikososyal destek, 5 binden fazla; 4.500 yine aynı şekilde rehabilitasyon ve ameliyat sonrası bakım çalışmaları yapıldı. Tabii, daha önce İnsani Yardım Birimi olarak birinci basamak temel sağlık hizmetleri de destekleniyordu, Türkiye’nin özellikle güneyinde bulunan klinikler destekleniyordu. Arkadaşlar

daha detaylı bir şekilde aslında bunu anlatacaklar çünkü bir devir teslim söz konusu, Bakanlık bunları teslim alıyor. Esas hedefimiz, ilk üç ayda bunu bitirmek ve bitirdik diyebilirim, devrettik aslında. Bakanlığın belirli bir çalışması var, arkadaşlar daha detaylı bilgi verecekler saat programı çerçevesinde. Aynı zamanda son olarak da 2019 yılının başında da yine aynı şekilde devir teslim yapılacak, özellikle üreme sağlığı ve şiddetle ilgili çalışmalarda bir devir teslim söz konusu olacak.

Son olarak -biliyorum uzatım, kusura bakmayın- da 2018’de ECHO olarak, İnsani Yardım Birimi olarak burada yapmak istediğimiz planları da paylaşmak istiyorum. Aslında yine Hükûmetin Türkiye’deki sunmuş olduğu hizmetler ve aynı zamanda da o hizmetlere erişim desteklenecektir, aynı şekilde devam edilecektir. Tabii, özel bir hassasiyet sunulacaktır burada çünkü özellikle bazı grupların, bazı insanların daha hassas, daha mağdur bir durumda olduğunu biliyoruz; onlara yönelik özel koruma çalışmalarımızda olacak ve aynı zamanda da az önce bahsetmiş olduğum Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla, barolarla olsun yine pilot uygulamalarımız var, onları denemiş olacağız ve aynı zamanda da daha geniş çaplı bir uygulamaya girebiliriz aslında. SUY Programı (Sosyal Uyum Programı) ve aynı zamanda da ŞNT programlarının desteklenmesi devam edecektir ve bir şekilde aslında bu programların sürdürülebilir olması konusu ve devir teslimi yine bakanlıkla olsun, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığıyla ve Millî Eğitim Bakanlığıyla bu konular görüşülüyor. Özellikle ana hedeflerimizden bir tanesi yine okul dışı kalan çocuklardır. Bakanlıkla yine çalışmalarımızı devam ettireceğiz; yaygın veya örgün eğitim olsun, bu programlar, bu çalışmalar devam edecek ve az önce boşluk olarak nitelendirdiğimiz sağlık alanındaki özel, mesela ruh sağlığı veya ameliyat sonrası bakım, rehabilitasyon ve fizik tedavi çalışmalarına da devam edeceğiz.

Ben çok teşekkür ederim.

Tekrar özür diliyorum sizden, biraz uzun oldu, arkadaşlara devretmek istiyorum insani yardım dışı olan kısmı.

BAŞKAN – Evet, sizi de dinleyelim, sonra soruları alalım, daha iyi olur değil mi, bütünlük açısından.

Buyurun.

AB DELEGASYONU BÖLÜM BAŞKANI EMMA CLUA VANDELLOS – Merhaba, öncelikle Türkçem çok kötü olduğu için İngilizce yapmak durumundayım bu sunumu. Çok kısa bilgiler vereceğim ama arkadaşım Feyhan Türkçe olarak sunumun geri kalan kısmını yapacak.

Meslektaşımın da söylediği gibi, asıl olarak insani yardım alanında çalışıyoruz fakat insani yardım dışı alanda da çalışmalarımız var, orta ve uzun vadede yaptığımız kalkınma çalışmaları var ve iki ana yönde ilerliyor bu çalışmalar. Orta ve uzun vadede yaptığımız çalışmaların birinci stratejik boyutu, Türk Hükûmetinin hizmet sunumu alanında yaptığı çalışmalara destek ve bu alanda farkındayız ki hizmet sunumu, hizmet alacak kişi sayısı son derece artmış durumda, bu bağlamda Türk Hükûmetinin çalışmalarına kalkınma boyutunda destek sunuyoruz. Bunun yanı sıra, doğrudan Suriyelilerle ve ev sahibi toplum üyeleriyle de birlikte çalışıyoruz ve bu sayede uygulanan stratejilerin doğru olduğunu göstermek üzere çaba sarf ediyoruz. Temel olarak asıl ortağımız Türk Hükûmeti; sağlık alanında bayrak gemisi programlarımızda Sağlık Bakanlığıyla, eğitim alanında Millî Eğitim Bakanlığıyla çalışıyoruz. Aynı zamanda Bakanlığın dışında çeşitli Birleşmiş Milletler kuruluşlarıyla birlikte çalışıyoruz, onlara destek veriyoruz, sadece bununla sınırlı değil, ticaret odaları gibi sivil toplum örgütleriyle çalışıyoruz. Biliyoruz ki yapılacak şeyler sadece sağlık ve eğitim alanıyla sınırlı değil. Dolayısıyla özellikle önümüzdeki dönemde Çalışma Bakanlığıyla çalışmalarımız yoğunlaşacak, Çalışma Bakanlığıyla çalışmaya başlayacağız ve sosyoekonomik düzeyde mültecilerin durumunu iyileştirmek üzere çalışmalar yürüteceğiz.

Göç yönetimi alanında da çalışıyoruz. Özellikle de Türkiye'deki Sahil Güvenlik görevlileriyle birlikte çalışarak riskli operasyonlarda birlikte hareket ediyoruz. Fakat bunların ötesinde asıl hedefimiz, Suriyelilere, Suriye toplumuna ve ev sahibi topluma destek olmak ve yaşadıkları zorlukları aşmalarını sağlamak. Diğer meslektaşlarımızın bağlı bulunduğu genel müdürlük DG ECHO yani Avrupa Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları Genel Müdürlüğü, bizim bağlı olduğumuz genel müdürlük de DG NEAR yani Avrupa Birliği Komşuluk Politikası ve Genişleme Müzakereleri Genel Müdürlüğü. Bu anlamda katılım öncesi araçları kullanıyoruz. Bu anlamda Türk Hükümetiyle zaten uzun zamandır birlikte çalışıyoruz. Kullandığımız en önemli araç IPA ve uzun yıllardır Türk Hükümetiyle birlikte IPA programlarını yürütüyoruz. Bunun yanı sıra, başka araçlarımız da var. Mesela, Suriyelilerle ilgili bölgesel kullandığımız bir araç var. Lübnan gibi Suriyeli krizinden etkilenen diğer ülkeler de bu araç kapsamında değerlendiriliyor, Türkiye de bu bağlamda elbette. Aynı zamanda, barış ve istikrar programımız da var. Kısmi olarak bu alanda da çalışıyoruz.

Bunları söyledikten sonra meslektaşına, arkadaşına sözünü bırakmak istiyorum.

AB DELEGASYONU PROGRAM YÖNETİCİSİ FEYHAN EVİTAN CANBAY – İyi günler tekrardan.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; müsaade ederseniz ben de şimdi size bu geri kalan 1,6 milyar euro kapsamında yürütülen faaliyetler hakkında kısaca bir bilgi vermek istiyorum.

Biraz evvel meslektaşımın da bahsettiği gibi, 3 milyon 1,4 milyar eurosu insani yardım ayağı kapsamında ECHO tarafından yürütülen projeler ya da desteklenen projeler kapsamında yürütülüyor. 1,6 milyar eurosu da “insani yardım dışındaki destekler ayağı” dedikimiz... Avrupa Birliği-Türkiye Delegasyonu ve DG NEAR vasıtasıyla yürütülen desteklenen projelerle çeşitli faaliyetler yapılmaktadır. Biz toplam olarak 5 ana sektör üzerinden gidiyoruz: Göç yönetimi, eğitim, sağlık, altyapı ve sosyoekonomik kalkınma.

Sağlıktan ve sağlığın altyapısından biraz bahsedecek olursak bu 1,6 milyar euro yani insani yardım kapsamı dışındaki destekler kapsamında yürütülen faaliyetler içerisinde sağlığın aldığı pay yaklaşık 400 milyon euroyu buluyor ve burada tabii ki Sağlık Bakanlığıyla ortaklaşa yürüttüğümüz bir öncü programımız var. Bu programın adı “SIHHAT Programı”. Bunun yanı sıra diğer uluslararası kuruluşlarla da birlikte projeler yürütülüyor. Dünya Sağlık Örgütüyle yürütülen projeler var, Danimarka Kızılhaçıyla ve ASAM’la yürütülen projeler var. SIHHAT kapsamında öngörülen, yürütülecek olan faaliyetlerle yaklaşık 3 milyon kişiye kadar birinci ve ikinci basamak sağlık hizmetleri sunulması planlanıyor. Daha sonra 136 göçmen sağlığı merkezinde ve 42 tane de güçlendirilmiş göçmen sağlığı merkezi bünyesinde yaklaşık 790 tane göçmen sağlık ünitesinin -bu ünitelerin her biri bir doktor ve bir hemşireden oluşuyor- görev yapması planlanıyor. Bu merkezlerin daha ziyade Suriyeli göçmenlerin en yoğun olduğu bölgelerde kurulması planlanmaktadır. 10 adet toplum akıl sağlığı merkezinin kurulması ve bunun yanı sıra 26 tane gezici sağlık aracı, 5 tane kanser tarama aracı, değişik teçhizat ve sarf malzemesi yardımı yine proje kapsamında yürütülecek olan faaliyetler içerisinde yer alacaktır. Yine bu proje kapsamında sadece malzeme, ekipman ya da merkez desteği verilmiyor, aynı zamanda insan kaynakları desteği de veriliyor yani çalışacak olan personelin maaşları da ödenecektir. Bu kapsamda Suriyeli doktor ve hemşirelerin Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış kurslarda eğitilerek bu şekilde WHO tarafından yürütülmekte olan SIHHAT sağlık merkezlerinde çalışabilmeleri sağlanacaktır. Bu faaliyet, biraz evvel bahsedildiği üzere, ECHO tarafından başlatılmıştır, 2018 yılında da DG NEAR tarafından yürütülmeye devam edilecektir.

Altyapı konusuna gelince, Avrupa Birliği fonlarıyla birlikte Kilis ve Hatay’da 2 tane hastanenin inşasına proje kapsamında devam edecektir.

İkinci bir sektörümüz ki en çok önem verilen sektörlerden bir tanesidir bu, eğitim ve okul altyapısı sektörü. Bu eğitim sektöründe mülteciler için mali yardım kapsamındaki en büyük sektörlerden biri olarak yaklaşık 800 milyon euro kadar bir para buraya tahsis edilmiştir ve bu kapsamda ECHO'yla birlikte yürütülen çalışmalar da göz önünde bulunduracak olursa daha yüksek bir rakama ulaştığı da görülecektir. Elbette ki bu sektörde de en büyük desteği sağlayan ve aynı zamanda da yürütücü olarak çalışan kurum Millî Eğitim Bakanlığıdır ve Millî Eğitim Bakanlığının yürüttüğü PICTES Projesi bu sektördeki öncü proje olarak yer almaktadır. Buna ek olarak Alman Kalkınma Bankası, Dünya Bankası, UNICEF Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Mülteciler Komiserliği gibi Birleşmiş Milletler ajansları ve ASAM tarafından yürütülen farklı eğitim projeleri de mevcuttur.

Biraz evvel değerli meslektaşım anlattı, ECHO tarafından yürütülen Şartlı Eğitim Yardımı Projesi kapsamında daha çok çocukların okula geri döndürülmesi ve eğitime devamlılığının sağlanması ya da telafi eğitimlerinin kapsanması öngörülmektedir. PICTES Projesi kapsamında yani Millî Eğitim Bakanlığıyla birlikte yürütülen büyük öncü proje kapsamında örgün eğitime önem verilmektedir. Bu, projenin çok büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Bu tarihe kadar Millî Eğitim Bakanlığıyla çok etkin çalışmalar yapılmaktadır. Tabii ki yapılan çalışmaların önemli bir kısmında temel eğitime dâhil olma, eğitime yeniden erişme gibi çalışmalar yürütülmektedir. Ancak bunun yanı sıra, eğitimde kaliteyle ilgili de Millî Eğitim Bakanlığıyla ortak yürütülen çalışmalar vardır. Erken çocukluk eğitiminden başlayıp yükseköğretime kadar -değişik seviyelerinde eğitim- her yaştan çocuklara ulaşabilmek için çalışmalar yürütülmektedir.

Bunun yanı sıra, PICTES kapsamında Türkçe ve Arapça eğitimleri için gerekli öğretmenlerin sağlanması, maaşlarının ödenmesi ve aynı zamanda okul araç gereçleri, teçhizatların sağlanması ve okuldaki eğitimin daha iyiye götürülebilmesi için güvenlik, temizlik gibi diğer yan ihtiyaçların da karşılanması öngörülmektedir.

Tabii ki bütün bu projeler yürütülürken, biraz evvel Sayın Başkanın da bahsettiği gibi, sivil toplum kuruluşları ve Birleşmiş Milletler ajanslarıyla ortaklaşa bir çalışma yapılmaktadır. Ama burada özellikle eğitimde ve sağlıktaki en önemli çalışmalar bakanlıklar ve kamu kurumlarıyla ortaklaşa yürütülmektedir.

Altyapıyla ilgili kısa bir bilgi vermem gerekirse: UNICEF tarafından ilk aşamada konteyner okullar inşa edilerek ya da yapılarak eğitime destek sağlanması planlanmıştır. Ancak artan öğrenci sayısı talebin de fazlalaşması nedeniyle hızlı bir çözüm sunabilmek için ilk olarak 50 prefabrik okulun kurulması öngörülmüştür ki bu süreç Nisan 2018 itibarıyla tamamlanacaktır. Bunun yanı sıra, sadece prefabrik okullar değil, kalıcı okullar yani betonarme okulların da yapılması proje kapsamında, sektör kapsamında öngörülmüştür ve 124 tane kalıcı okul ve 1 halk eğitim merkezinin de yapılması planlanmıştır, bununla ilgili temel atma törenleri de gerçekleştirilmiştir. Bunun haricinde, bu bizim mali yardım aracı haricinde de 20 kalıcı ve 10 prefabrik okulun inşa edilmesi söz konusudur.

Ben önce bir sosyoekonomik kalkınma sektöründen kısaca bilgi vermem gerekirse, mülteciler için mali yardım aracı kapsamındaki sosyoekonomik kalkınma, aslında mevcut yapıda göçmenlerin hem kendi kendilerine yeten bir yapıya kavuşabilmeleri hem de sosyal entegrasyonlarının sağlanması açısından mühim bir sektördür. Bu sektöre -yine insani yardım kapsamında yapılan yardımların dışında ve sunulan desteklerin dışında- yaklaşık 200 milyon euroluk bir destek sunulmuştur. Tabii ki temel amaç, Türkiye'deki göçmenlerin ama aynı zamanda göçmenlerin yoğun olarak yer aldığı illerdeki ev sahibi toplulukların, Türklerin mesleki becerilerini geliştirmek suretiyle de istihdam edilebilirliklerini artırmak ve aynı zamanda iş gücü piyasasına entegrasyonlarını sağlamaktır. Bildiğiniz gibi, şu anda mevcut durumda yaklaşık 3 milyon kadar Suriyeli göçmen ülkemizde bulunmaktadır. Bunun yaklaşık yarısı çalışma çağındadır. Şu ana kadar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından aldığımız bilgiler doğrultusunda, 2016 ve 2017 yılında aşağı yukarı 30 bin kadar çalışma izni verilmiştir ama yine

sahadan aldığımız ve kesin olmayan bilgiler kadarıyla yaklaşık 300-400 bin kadar Suriyeli göçmenin kayıt dışı istihdam içerisinde olduğunu da bilmekteyiz. Dolayısıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Türkiye İş Kurumuyla ortaklaşa çalışarak özellikle bu kayıt dışı istihdamın kayıtlılığa çevrilmesi ve iş gücü piyasasında bulunan iş gücü arzı ve talebindeki uyumsuzlukların giderilmesi yani mevcut meslekler çerçevesinde, talepte bulunan meslekler çerçevesinde Suriyelilerin yetiştirilerek ya da ev sahibi topluluklarda Türklerin de bu mesleki eğitimlere katılarak iş gücü piyasalarına katılmaları planlanan faaliyetler arasındadır. Bu sektör kapsamında da Yine Alman Kalkınma Bankası, Dünya Bankası, İŞKUR’la birlikte ortaklaşa çalışmalar yürütmekteyiz. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı aynı zamanda Türkiye Odalar Borsalar Birliği ILO, IOM, bunlar hep ortaklaşa çalıştığımız kurumlardır. Fakat, burada sadece dil eğitimleri, mesleki ve beceri gelişim eğitimleri aynı zamanda girişimcilik eğitimleri, işbaşı eğitimleri, istihdam ve yerleştirme gibi faaliyetler değil, mevcut düzende Türk kamu kurumlarının yani Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının, Türkiye İş Kurumunun kapasitelerinin güçlendirilmesi için projeler de yürütülecektir. Örneğin, Türkiye İş Kurumunda iş ve meslek danışmanlığı konusunda kapasitesinin geliştirilmesi, aynı zamanda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bu iş izinleriyle ilgili olarak, çalışma izinleriyle ilgili olarak kapasitesinin güçlendirilmesi, yine Türkiye İş Kurumunun bu sunduğu aktif iş gücü programları çerçevesinde yaptığı çalışmalarda idari yönetiminin güçlendirilmesi üzerine de çalışmalar yapılacaktır. Yine projeler kapsamında hem odaların, sanayi ve ticaret odalarının, hem de aynı zamanda özel sektörün göçmenlerin istihdamı üzerine kapasitesinin geliştirilmesi için çalışmalar yapılacaktır ve KOBİ’lerin de desteklenmesi yine projeler kapsamında öngörülen faaliyetler arasında yer almaktadır.

Şöyle kısa sonuçlar size sunacak olursam, şu ana kadar yürütülmüş olan projelerden elde ettiğimiz sonuçlar hakkında size kısa bilgi verecek olursam: 763.963 kişiye birincil basamak sağlık konsültasyonu verilmiştir. 52.571’den fazla mülteci ruh sağlığı desteği almaktadır, 217.511 Suriyeli bebeğin aşıları tamamlanmıştır, 32.251’den fazla öğrencinin okula ulaşımı sağlanmaktadır, 48 tane okul iyileştirilmiştir ve bu okullara ekipmanlar sağlanmıştır, yaklaşık 50 bin kadar hatta 50 bini aşkın gencin istihdam edilebilirlik odaklı akran bilgilendirilmesi ve erişim etkinliğine katılması sağlanmıştır ve 1.600 kadar da mültecinin beceri eğitim programlarına katılımı sağlanmıştır.

Son olarak göç yönetimi hakkında da kısa bir bilgi verecek olursam: Yaklaşık 212 Suriyeli ve 1.076 diğer milletten göçmenlerin geri dönüşlerinin yönetimi için gerekli maliyetler yine mali yardım aracı tarafından karşılanmıştır. 750 kişilik bir geri gönderme merkezi için gerekli teçhizat ve tadilat işleri sağlanmıştır. Ağustos 2017 ve Ekim 2017 arasında yaklaşık 16.733 göçmenin geri gönderme merkezlerinde yine mali yardım aracı tarafından finanse edilen destek hizmetlerinden faydalanması sağlanmıştır. Yine sadece göçmenler için değil, Türkiye’deki kurumlar için de bir kapasite güçlendirme konusunda mali yardım aracından destekler sağlanmıştır. Türkiye Sahil Güvenlik Komutanlığına 6 tane arama kurtarma gemisi temin edilmiş ve 939 personele de deniz sınır yönetimi için insani yardım standartları eğitimleri verilmiştir.

Dikkatleriniz için çok teşekkür ediyorum. Sorularınızı bekliyoruz.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum ben de.

Sorular varsa soruları alalım.

SİBEL YİĞİTALP (Diyarbakır) – Başkanım ben sorabilir miyim? Toplantım var hemen gideceğim.

BAŞKAN – Tabii.

SİBEL YİĞİTALP (Diyarbakır) – Öncelikle hoş geldiniz. Ben Diyarbakır Milletvekili Sibel Yiğitalp, Halkların Demokratik Partisinden.

Şimdi, şöyle bir cümle kurmuştu: “Barış ve istikrar alanında da programımız var.” diye bir çalışma programdan bahsetti. Genel olarak programınıza baktığımızda, genellikle palyatif çözümler üzerinden bahsedebiliriz. 4 milyon sığınmacı var, 4 milyon sığınmacının 3 bin, 5 bin ya da 50 bin üzerinden bir çözüm geliştirilmiş, son slaytta böyle bir şeyi vardı. Şimdi, sürece baktığınızda, Orta Doğu’daki bu istikrarsızlık ve barışın tesis edilmemesi durumunda bu 4 milyon değil, çok daha fazla bir mülteciyle karşı karşıya geleceğimiz belli. Buna dair yapacağınız veya yaptığınız bir çalışma var mı?

Teşekkür ederim.

AB DELEGASYONU BÖLÜM BAŞKANI EMMA CLUA VANDELLOS- Şimdi o Barış ve İstikrar Programı hakkında bilgi vermek istiyorum. Bu, aslında aracın yani mali yardım aracının kullandığı programlardan birisi. İlk Suriyeli krizi ortaya çıktığında herkes gibi bizler de şaşkınlığa uğradık, büyük bir mülteci akını yaşandı ve bu barış ve istikrar programı aslında Türkiye kapsamında değerlendirdiğimizde sadece Sahil Güvenlik Komutanlığıyla yapılan iş birliğini kapsıyor yani bahsettiğimiz gemiler ve personele verilen eğitim bağlamında yapılan eylemleri kapsayan bir program.

Şimdi, Avrupa Birliğinin kendine özgü bir jargon var demiştik. “Araç” dediğimiz “instrument” dediğimiz zaman aslında ECHO mesela bir araçtır. Para ödemek için yani mali yardımları sağlamak için kullanılan araçlardır bunlar. ECHO bir araçtır. Yine “barış ve istikrar aracı” dediğimiz şey de aslında gerekli mali yardımları sağlamak için kullandığımız bir aracın isminden ibarettir. Ama sorunuzun geri kalan kısmına dönecek olursak buradaki ekip, burada gördüğünüz ekip sadece Türkiye’de halihazırda bulunan mültecilerin durumunu iyileştirmek amacıyla çalışmalar yapmakla mükellef. Fakat sizin benden daha iyi bileceğiniz gibi Avrupa Birliğinin diğer kurumları, birimleri, vesaireleri bölgede genel olarak barış ve istikrarın sağlanması için çalışmalar yürütüyorlar ama biz kendi adımıza şunu yapıyoruz, bu “araç” dediğimiz program için çalışan insanlar olarak: Türkiye’deki mültecilerin durumunu ve mülteciler için Türk Hükümetinin gösterdiği yaptığı büyük çabaları mümkün olduğu kadar dile getiriyoruz, anlatıyoruz her yerde ve sadece Türkiye’de de çalışmıyoruz; Şam’da, Ürdün’de, Lübnan’da da ofislerimiz var ve orada da çalışan ekiplerimiz var. Ama size tamamen katılıyorum, sizinle tamamen mutabıkım. Bu sınırın öte tarafındaki krizin sonlandırılması gerekiyor ve nihayetinde bütün bu gelen insanların evlerine dönebilecek durumda olması gerekiyor.

BAŞKAN – Buyurun Abdullah Bey.

ABDULLAH AĞRALI (Konya) – Başkanım teşekkür ediyorum.

AK PARTİ Konya Milletvekiliyim. Konya’da biraz örnek vermek istiyorum. Konya’da yaklaşık 130 bin civarında mülteci var. Ben onlarla ilgilenen bir insanım, sağlıkçıyım. Sağlık programlarını takip ediyorum ama çok yetersiz. Yani bugün sağlığı ele aldığımızda sağlıkla ilgili bütçenin de çok yetersiz olduğu kanaatindeyim. Özellikle sağlık alanında çocuklara baktığımızda beslenme bozukluğuyla ilgili ciddi bir şey hastalık Türkiye’de gözükmedi. Bu Türkiye’deki hasta mültecilerin sağlık konusunda çok ciddi bir sorunlarının olmadığını bir göstergesi. Ama buna karşılık özellikle enfeksiyon hastalıkları, rehabilitasyon özellikle savaştan, işte, uzuv kaybı, organ kayıpları, kanser hastalıklarıyla ilgili ciddi bir bütçeye ihtiyaç olduğu kanaatindeyim. Bugün Türkiye’deki Suriyelilerin sağlığa erişim konusunda Türk vatandaşlarından bir farkı yok. Birinci basamak, ikinci basamak sağlık hizmetlerini alabilmekteler, tedavileri karşılanmakta ama özellikle ağır hastalıklar, organ nakli ve kanserle ilgili ciddi bir ihtiyaç olduğu kanaatindeyim. Ben program kapsamında sağlık tarama programının çok aslında bir karşılığı yok benim kanaatim. Bu hastaların tespit edilip tedavi konusunda Türkiye’nin yükünün paylaşılmasında fayda var çünkü bu mülteci sağlığı konuşulan bir konu, sadece mültecileri ilgilendiren bir konu değil, mültecilerin bulunduğu ülke insanlarını da ilgilendiren bir konu. Ülkemizde eradike edilen, gözükmeyen hastalıklar gözükmeye başladı. Bu da geçmişte yapılan programların tekrar gözden geçirilmesini gerektiriyor ve bu da çok büyük bütçeler gerektiren bir konu. Burada çok pratik bir öneride

bulunabilirim. Bugün Türkiye’de Sağlık Bakanlığının sağlık kurumlarında mülteciler sağlık hizmeti alabilmekte ama ödeme kurumu, Sosyal Güvenlik Kurumu bunların geri ödemeleri konusunda -bu kanser ve diğer hastalıklar konusunda- Sosyal Güvenlik Kurumunda bir fon oluşturulmasının faydalı olacağı kanaatindeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Şenal Hanım buyurun.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Ben kısa bir soru yöneltmek istiyorum. Yaptığınız çalışma daha çok maddi katkının organize edilmesi ve aktarımı gibi kavriyorum. Acaba özellikle eğitim programlarında, eğitim programlarının -Suriyelilerden söz ettiğimizde göre- Suriye’nin ve Türkiye’nin eğitim programı konusunda bir denge sağlanmasına ilişkin müdahaleniz olabiliyor, bu konuda herhangi bir öneride bulunma olanağı olabiliyor mu?

BAŞKAN – Tam anlaşılmadı bir daha şey yaparsanız.

ŞENAL SARIHAN (Ankara) – Kısaca yenileyeyim zaten kısa bir soruydu. Şimdi Suriyelilerin kendi eğitimlerini alması onların bir hakkı. Ama buradaki programlarda hem Türk eğitim sistemi hem de Suriye eğitim sisteminin bir ortaklığı söz konusu oluyor. Şimdi sizin bu konuda yani gelen kişilerin kendi ülkelerinin özgün eğitimlerinin korunması konusunda bir eşitlik ve dengenin sağlanması için bu maddi harcamaların yapılmasını sağlayıcı müdahaleniz olabiliyor mu, yoksa bu tamamen sizin dışınızda bir alan mı, Türk Hükümetine mi, Hükümetimize mi kalıyor?

BAŞKAN – Çok kültürlü eğitime destek veriyor musunuz?

AB DELEGASYONU BÖLÜM BAŞKANI EMMA CLUA VANDELLOS - Milli Eğitim Bakanlığıyla birlikte kullandığımız 300 milyonluk bir bütçemiz var ve buradaki temel önceliğimiz okul dışında olan çocukların eğitime kazandırılması yani okullara kazandırılması. Burada da çeşitli önceliklerimiz var, bunlardan birisi Türkçe dil öğrenimi, Türkçe dilinin öğretilmesi çocuklara. İkincisi, psikososyal destek ve “yetiştirme eğitimi” dediğimiz yani diğer çocukları yakalamalarını, diğer çocuklara yetiştirilmelerini sağlayan eğitim yani temel önceliklerimiz bizim ve bakanlığın, o çocukların eğitim hayatından uzak kalmaması.

Bunun yanı sıra, tabii ki Arapça eğitime de önem veriyoruz ve çocukların kendi ülkeleriyle, kendi memleketleriyle bağlarının kopmaması için çaba gösteriyoruz ki durum düzeldiğinde, sular durulduğunda, ülkelere dönmek istediklerinde bunun için buna uygun şartlar sağlanmış olsun.

Türk çocuklarıyla da denge kurabilmek amacıyla denge unsurları, çeşitli bileşenler, komponentler var programlarımız içerisinde ve bu sayede bir kültürel kaynaşmanın olmasını sağlamaya çalışıyoruz. Şimdi, bu amaçla Arapça derslerimiz ve Arapça öğretmenleri var sistemde ve müfredatlarda farklılıklar var yani Türk müfredatıyla Suriye müfredatı arasında farklılıklar var, bunların giderilmesi ve bunların bir şekilde entegrasyonu üzerine çalışıyoruz ve aynı zamanda UNICEF’le ve diğer ortaklarımızla yaptığımız çalışmalarda Türk çocuklar ve Suriyeli çocuklar arasında uyumun sağlanması amacıyla çalışmalar yapıyoruz.

ECHO OFİS BAŞKANI JANE LEWIS - Komisyonun ilgisini çekebileceğini düşündüğüm bir noktaya daha değinmek istiyorum. 600 bin Suriyeli çocuk okullarda ama hâlâ okul dışında olan 400 bin çocuk var. Bu bizim için, hepimiz için bir meydan okuma; nasıl çözeceğiz bunu kimse bilmiyor. Böyle bir meydan okuma yani 1 milyon çocuğu yabancı bir eğitim sistemine entegrasyonu hiçbirimizin, İkinci Dünya Savaşı’ndan beri hiç kimsenin yaşamadığı, karşılaşmadığı bir sorun. Milli Eğitim Bakanlığıyla yaptığımız ortak bir çalışma da şu: Farklı müfredatları deniyoruz, teste tabi tutuyoruz ve bu sosyal entegrasyonu sağlayacak en uygun programı bulmaya çalışıyoruz. Yaptığımız denemelerden birisi şuydu, bu, görevimizin ne kadar zor olduğuna dair bir örnek: Dört yıllık eğitimi bir yıla sıkıştırmaya çalıştık. Yani bu kadar çok sayıda çocuğun sisteme entegrasyonu sorununu nasıl çözebiliriz diye

yollar aramaya çalışıyoruz, farklı yöntemleri test ediyoruz, aynı zamanda Lübnan ve diğer mülteci alan ülkelerin bu soruna nasıl çözüm bulduğunu da inceliyoruz, bölgesel boyutta bir çözüm bulmaya çalışıyoruz.

Teşekkür ederim.

AB DELEGASYONU BÖLÜM BAŞKANI EMMA CLUA VANDELLOS - Bunun yanı sıra, önemli bir nokta da öğretmenler, okul müdürleri ve Bakanlık personelinin eğitimi için bizim yaptığımız yatırımlar var. Şu ana kadar çok etkileyici başarılar elde edildi okul sistemi içerisinde fakat hâlâ birçok zorluklarla karşı karşıyalar özellikle okullarda çalışan öğretmenler ve diğer personeller; çocukların uyumu, kültürlerarası sorunlar, farklı kültürlerden kaynaklanan sorunlarla baş etmek gibi konularda biz de kaynaklarımızı paylaşıyoruz ve öğretmenleri daha iyi bir duruma getirmeye çalışıyoruz.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) – Ben bir şey sorabilir miyim bu konuda?

BAŞKAN – Buyurun.

RUHİ ERSOY (Osmaniye) - Teşekkür ediyorum.

Ben de Komisyon üyesiyim, Milliyetçi Hareket Partisi Osmaniye Milletvekiliyim. Şimdi, hep beraber insani bir yardımın koordinasyonunda ortak paydada çalışmaya gayret ediyoruz. Buradaki yardımlar ya da durum tartışılırken aynı zamanda bizim ülkemizde 3 milyona yakın misafirimizin olduğu gerçeğini düşünmek herhâlde bir Brüksel için ya da bir Avrupa başkenti için hayal edilebilir bir durum değil. Biz bu gerçeği her zaman altını çizerek ifade ediyoruz, bunu da böyle bir başa kakma veyahut da bir olağanüstülük gibi sunmak yerine bizim kültürümüzün bir parçası olarak, o gelenleri misafir olarak görüyoruz. Fakat bu durumu yönetilebilir olmaktan çıkartmak adına da farklı kaşımlarla bizdeki misafir karşıtlığı üzerinde de art niyetli çalışmaların olduğunu da hatırlatmak istiyorum. Bu konuda, milliyetçi bir parti olduğumuz hâlde biz, gelenleri, milletimizin, tarihimizin gönül coğrafyamızın bir parçası gördüğümüz için bunu ortak bir çözümle Suriye'ye tekrar sorununun çözülerek iadelerinin mümkün olacağını ifade ederek anlatıyoruz kamuoyuna. Bunun en somut örneği olarak da Cerablus bölgesini örnek gösteriyoruz. Aynı durumun Afrin bölgesi için de geçerli olacağını düşünüyoruz. Her ne kadar sizin departmanınız sadece insani yardım koordinatörü olsa da bu insani yardım sınır içerisindeki, Suriye toprakları içerisindeki bölgeleri de koordine etmeye katkı verip bir an önce kendi topraklarına dönerek orada düzenlerini kurma üzerine de bir planınızın olması gerektiğini düşünüyoruz.

Bir başka önemli konu da bu insani yardımların para kaynakları konusu ile Türkiye'nin Avrupa Birliğiyle olan ilişkilerini birbirinden ayrı tutmak. Bu konu insanlığın ortak bir meselesi ve bu yapılacak yardımlar Türk devletine yapılan yardım değil, oradaki kaosa ve bu kaos içerisinde dram yaşayan insanlara yapılan yardımdır.

Dünyada insani yardımlara en çok katkı sağlayan ülkenin Türkiye olduğunu, gelir düzeyi ve nüfus dağılımına göre düşünüldüğünde Amerika'dan sonraki süreçte bütçesini en fazla bu işe ayıran ülkenin de Türkiye olduğunu tekrar tekrar hatırlatmak isterim. Bunu yaparken de “Suriyeliye var da bize yok mu?” diyen, ciddi anlamda da ekonomik geliri düşük olan bir kitlemizin olduğunu da hatırlatmak isterim.

Türkiye için bu konu çok yönlü bir konu, çok boyutlu bir konu. Bir tarafta Suriye'de yerleşmiş olan, malum bizim şu an Afrin'de varlık gerekçemiz olan YPG, PKK ve terörist faaliyetler, bir tarafta Türkiye'ye yansıyan mültecilerin hem entegrasyonu hem geri iadesi hem de bunu genel siyaset olarak topluma kabul ettirme meselesi ama Türkiye'nin medeniyeti, ait olduğu kültürü bütün bunları aşmaya yetecek birikime sahiptir, ona göre hareket etmektedir.

Teşekkür ederim.

ECHO OFİS BAŞKANI JANE LEWIS – Teşekkürler yorumunuz, verdiğiniz bilgiler için.

Bir bilgi olması açısından söylüyorum; bu sabah AFAD Başkanıyla bir görüşmeden geldik ve Afrin'den yeni dönmüştü. AFAD Suriye'de de çalışmalar yürütüyor, orada da meslektaşlarımız var ve bizimkinden farklı bir bütçe fakat yine bir insani yardım bütçesi kullanılarak Suriye'deki çalışmalar yürütülüyor.

ECHO PROGRAM YÖNETİCİSİ İLHAN GÜVEL – Pardon, AFAD'dan bahsetmiyoruz, ECHO olarak AFAD'la beraber.

ECHO OFİS BAŞKANI JANE LEWIS – Şimdi, biz, AFAD'la olsun, diğer kuruluşlarla olsun birlikte çalışıyoruz Suriye'deki insanların durumuyla ilgili ECHO olarak. Şimdi, Cerablus ve Afrin'de durum AFAD, Kızılay ve Türk Hükûmeti tarafından kontrol altına alınmış durumda fakat bizden istenilen İdlib bölgesindeki çalışmaları yürütmemizdi. Bildiğiniz gibi, orada da 300 bine yakın yerinden edilmiş insan var. Yani biz de yetkililerle irtibat hâlindeyiz, sınırın öbür tarafında da ne yapılması gerekiyorsa üstümüze düşen görevleri yapıyoruz. Zira bu, sizin de söylediğiniz gibi çok boyutlu, çok yönlü bir sorun ve bizler de paçaları sıvayıp üstümüze düşen görevi her yerde yerine getireceğiz.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Benim de birkaç sorum var.

Bir tanesi: 3 milyar euronun herhâlde tamamı sözleşmeye bağlandı, birinci dilimi. Bunun da 2 milyar eurosu kadarı aktarıldı diye biliyorum, doğru mu?

ECHO OFİS BAŞKANI JANE LEWIS – Evet.

BAŞKAN – O 1 milyar euro da herhâlde dönem içerisinde hızlı bir şekilde aktarılacak. 2'nci 3 milyar euro için bir planlama var mı?

İkincisi de: Tabii, bu yardımlar ortaya konurken, çalışmalar ortaya konurken kamu kurumlarıyla ve sivil toplumla çalışılıyor. Yerel yönetimlerle yeteri kadar çalışılmadığını düşünüyorum bu konuda. E, tabii, bizim sistemimiz içerisinde de yerel yönetimlere bu konuda yeteri kadar görev verilmiş durumda değil, onu da biliyorum. Bence, özellikle yerel yönetimlerle yani belediyelerle bundan sonra ortak proje yürütülebilir diye düşünüyorum.

Üçüncüsü: Tabii, uyum karşılıklı bir olay; mutlaka Suriyeliler için çalışmalar yapılıyor ama toplumun da Suriyelilere uyumu konusunda çalışmalar yapmak ve projeler üretmek gerekiyor. Bugün Avrupa'daki en büyük problem, yabancıların, sığınmacıların toplum tarafından kabul edilmemesi. Bizim de övündüğümüz ve mutlu olduğumuz konu, Türk toplumunun sosyal kabulünün çok yüksek olması ama bu kabulün sürdürülebilir olabilmesi için projeler üretmek gerektiğini düşünüyorum.

Bir de özellikle gençlere yönelik hani eğitim yardımı, sağlık yardımı yanında spor ve sanat konusunda da projeler üretilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Diğer bir konu, ikinci dilimle ilgili çalışmaların ve bu konudaki kaynak aktarmalarının daha hızlı olması gerekiyor. Geri dönüş stratejisine destek verilmeli, bu konuda da çalışmalar, projeler üretilmelidir çünkü geri dönüş süreci de başladı bir taraftan.

Teşekkür ederiz.

AB DELEGASYONU BÖLÜM BAŞKANI EMMA CLUA VANDELLOS – Şimdi, başta yaptığımızı söyledikleriniz doğru; 2 milyar ödendi, 1 milyar da zaman içerisinde ödenecek fakat çalışma şeklimiz şöyle: Aktiviteler tamamlandıkça onlara binaen ödeme yapıyoruz. Dolayısıyla da aktiviteler ne kadar hızlı yapılırsa ödeme de o hızda gerçekleşecek.

Şimdi, Avrupa Komisyonu mart ayının başında bu 3 milyar euroluk ikinci dilimin çıkacağına dair kararı onayladı, karar imzalandı fakat bunun nasıl tahsis edileceğine dair şu anda Başbakanlıkla ve diğer kurumlarla görüşmelerimiz sürüyor. Bu sürecin daha çok başındayız, zaman içerisinde bunun nasıl kullanılacağı karara bağlanacaktır.

Şimdi, diğer sorunuzla ilgili olarak, farklı paydaşlarla çalışma konusunda... Asıl olarak bakanlıklarla ve bakanlıkların ilçe teşkilatlarıyla, taşra teşkilatlarıyla çalışıyoruz ama yerel düzeyde de yaptığımız çalışmalar var. Başta Osmaniye ve Konya belediyeleriyle olmak üzere çeşitli belediyelerle yaptığımız çalışmalarımız devam ediyor. Ve bu arada yerel yönetimlerin araç çalışmalarına yaptığı katkıyı göz ardı etmemiz mümkün değil. Zaten belediyelerin katkısı olmasaydı hiçbir işte bu kadar başarılı olamazdık.

Sürecin daha hızlandırılmasıyla ilgili -meslektaşlarım da katılacaktır bana- şunu söyleyebilirim: “Facility” dediğimiz araç, belki de dünyadaki en hızlı para aktarma yöntemlerinden birisidir. Tabii ki kurallarımız, prosedürlerimiz, evrak işlerimiz var uymamız gereken ama bu alanda çalışan hepimiz iyi bir dava için çalıştığımız için elimizden gelenin en hızlı şekilde yapılmasını sağlıyoruz. Ve ayrıca sadece Suriyeliler için değil, ev sahibi toplum içerisindeki hassas durumda olan kişiler için de çaba sarf ediyoruz çünkü huzurun sağlanması için bu çok gerekli.

ECHO OFİS BAŞKANI JANE LEWİS – Ben de birkaç ekleme yapmak istiyorum. Bu mülteci akınına ilk tepki verenler, ilk yanıt verenler yerel yönetimler, yereldeki sivil toplum örgütleriydi ve birinci araçta merkezî düzeydeki bakanlıkların güçlendirilmesine -meslektaşlarım da bana onay verecektir- önem verildi. Yani, Başbakanlıkla ve diğer ilgili bakanlıklarla görüşmemiz gereken bir konu, yerel düzeydeki yapıları daha nasıl destekleyebileceğimiz konusu. Burada komiteden destek bekliyorum. Her durumda yani bugün içinde yaşadığımız durum gibi, her olayda hem Hükümet tarafı hem de sivil toplum tarafı bir tepki veriyor, bir yanıt veriyor. Tabii ki ikinci dönemde de bakanlıkları, merkezî Hükümeti desteklemeye devam edeceğiz, belediyeleri de fakat sivil toplum örgütlerini desteklemek için de Hükümetin yönlendirmesine ihtiyacımız var. Tabii ki içinde yaşadığımız durumu biliyorum ve hiçbir zorluğu göz ardı etmiyorum ama şuna dikkatinizi çekmek istiyorum: Yereldeki küçük küçük sivil toplum örgütleri, Türkçe bilmeyen ve yeni gelmiş olan veya buraya başka bir ülkeden gelmiş olan kişilerle Hükümet faaliyetleri arasında köprünün kurulmasını sağlıyorlar ve çok önemli bir katkıda bulunuyorlar.

Teşekkür ederim.

DÜNYA GÖÇ VE MÜLTECİLER DERNEĞİ BAŞKANI ALİ SALMANOĞLU – Ben de bir şey sorabilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun, sorun Ali Bey.

DÜNYA GÖÇ VE MÜLTECİLER DERNEĞİ BAŞKANI ALİ SALMANOĞLU – Sayın Başkan, değerli katılımcılar; ben İstanbul’da 3 tane sivil toplum örgütünün başkanlığını yapıyorum, İstanbul’daki Dünya Göç ve Mülteci Derneğinin de Kurucu Başkanıyım.

Öncelikle şöyle bir şey söylemek istiyorum: Türkiye’ye gelen mültecilerin, sığınmacıların en çok tercih ettiği ilin İstanbul olması dolayısıyla İstanbul’da bir hayli yoğun mülteci var. Biz dernek olarak mülteci çocukların eğitim ve entegrasyonu için bir üniversiteyle birlikte bir proje hazırladık. Bu projenin bedeli 300 milyon dolar. Biz bu projenin bedelini Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler Mülteci Yardım Fonu’ndan istedik. Bu yardım geldiği zaman sizinle memnuniyetle iletişime geçmeyi düşünüyorum şu anda.

Bunun dışında benim iki sorum olacak. Bir tanesi, bu Midilli Móra Mülteci Kampı’ndaki mültecilerin gayriinsani şartlarda yaşama konusundaki...

BAŞKAN – Başkanım, bu soru oranın sorusu değil, bu başka bir konu, onları ilgilendirmez.

DÜNYA GÖÇ VE MÜLTECİLER DERNEĞİ BAŞKANI ALİ SALMANOĞLU – Peki.

İkincisi: 0-5 yaş arasındaki babasız, annesiz savaş çocukları için bir planınız, programınız var mı?

ECHO OFİS BAŞKANI JANE LEWİS – Kısa bir cevap vereyim: Yetim, öksüz çocuklarla ilgili bir programımız yok ama olması da gerekiyor. Eğer bize bilgi sağlayabilirsiniz, kaynaklarınız varsa bunları bizimle paylaşsanız memnun oluruz.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Şimdi, tabii, en son, Sayın Cumhurbaşkanımız Varna’da Avrupa Birliği delegasyonu ile bir görüşme gerçekleştirdi. Orada benim söylediğim bu hızlandırma sürecini Sayın Jean-Claude Juncker da ifade etti. Bir de Cumhurbaşkanımızın ifade ettiği ikinci bir şey, tabii ki bu projeler yürütülürken ciddi bir şekilde personel ve cari kısmı, yüzde 20’yi aşan cari kısmı, harcama söz konusu. Direkt hedef kitleye değil de –ne diyelim- o proje işletme finansmanı olarak ciddi miktarlar kullanılıyor. Belki onların azaltılması söz konusu olabilir, hedef kitleye yönelebiliriz bu süreçte.

Ben teşekkür ediyorum. Gerçekten ortada, dünyada insani bir konu var, insani bir dram var. Külfet paylaşımı çerçevesinde bu dramı en aza indirmeye çalışıyoruz. Ama tabii ki Türkiye, biliyorsunuz, 30 milyar dolardan fazla - bir maliyeti var- insani yardım söz konusu bu sürecin içerisinde. Avrupa Birliğinin fonlarıyla da ortaya konan finansman da tamamen Suriyelilere kullanılıyor. Yani “devlete yardım” gibi bazen ifade de ediliyor, bu, devlete bir yardım değil, tabii ki mağdur kesime yardım.

Biz Komisyon olarak birinci dönemimizde raporun bir yerine de ekledik, sığınmacı konusunu bir sorun olarak görmüyoruz; biz sığınmacıları sorunun mağdurları olarak görüyoruz. O mağduriyeti azaltabilmek için, kaldırılabilmek için ortaya konan her türlü uluslararası girişimi, inisiyatifi destekliyoruz ve teşekkür ediyoruz.

Bugün verdiğiniz bilgiler için de teşekkür ediyorum.

ECHO OFİS BAŞKANI JANE LEWİS – Çok teşekkürler.

Son sözü söylemek istediğimden değil ama bu vesileyle sizi davet etmek istiyorum, bizim programlarımıza gelip bizi ziyaret etmenizi rica ediyorum. Gelip yerinde görün. İster Kızılay Kart Programı’mızı ister yardım merkezlerimizi ziyaret edebilirsiniz ve bunu da bir davet olarak alın. Bundan sonraki toplantıda biz ev sahipliği yapalım.

BAŞKAN – Haftaya Maraş’a gideceğiz. Maraş’ta uyguladığınız bir proje varsa onu da görelim. Uzman arkadaşımıza bildirebilirsiniz.

ECHO OFİS BAŞKANI JANE LEWİS – Türkiye’nin her yerinde projelerimiz var.

BAŞKAN – Maraş varsa spesifik, yerinde de görebiliriz.

ECHO OFİS BAŞKANI JANE LEWİS – Tamam.

BAŞKAN – Biz de size bir ziyarette bulunalım bundan sonra.

ECHO OFİS BAŞKANI JANE LEWİS – Çok teşekkürler.

Kapanma Saati: 13.34

